

Değerli başkanlar,

Türkiye Cumhuriyeti, kurulduğundan bu yana tarihinin en zor dönemlerini yaşamaktadır.

Bugün hangi siyasi görüşte olursa olsun, ülkesini seven herkesin, her gün yüreği sızlamaktadır.

Nasıl sızlamasın?

- Artık Türkiye'nin hangi şehrinde, hangi otobüs durağında, hangi cadde ortasında, hangi terör örgütü tarafından bir canlı bombanın patlatılacağını bilememenin yarattığı endişe, bu ülkede yaşayan herkes için geçerlidir.
- Artık, her gün gelen şehit haberleriyle yürekler üst üste dağlanmaktadır.
- Memleketin bir bölgesinde yaşanan çatışmalarda şehirler yıkılmakta, hendekler kazılmakta, şiddet Türkiye geneline yayılmaktadır.
- Ülkenin sokakları, yoksul ve istismara açık sığınmacılarla doludur.
- Tarihi, doğal, kültürel birikimlerimiz yok edilmektedir.
- Birbiri içine geçmiş olan iç ve dış politikadaki olumsuzluklarla toplumun gelecek umudu yaralanmaktadır.

Bütün bunlar can ve mal güvenliğinden yoksun, mutsuz bir korku toplumu oluşturmuştur.

Fakat hepimizi derinden yaralayan, ruh sağlığımızı bozan olumsuzluklar bunlarla da sınırlı değildir.

Hemen her gün, kız ve erkek çocuklarımızla, kadınlarımızla ilgili taciz, tecavüz, şiddet haberleri gelmekte, bunları önlemekle yükümlü olan makamlar, "bir kereden bir şey olmaz" zihniyetiyle; hangi görüşte, hangi inançta olursa olsun hiçbir insanın kabul edemeyeceği, hiçbir anne babanın duymaya bile tahammül edemeyeceği olayları sıradanlaştırmakta, hatta kamuoyundan gizlemeye çalışmaktadır.

Halkımız kendi geleceklerinden, çocuklarının geleceklerinden endişelidir.

Toplumda suçluların hukuk içinde gereken cezayı alacağına dair inanç duygusu yok olmuş, kendisinin veya yakınlarının suçsuz olduğu halde suçlanabileceği kaygısı oluşmuş, yargıya olan güven hiç olmadığı kadar azalmıştır.

Hukuksuzluk her alanda boy gösterirken, Cumhuriyet'in kuruluş ilkeleri insafsızca yıpratılırken, şiddet ve bu şiddeti besleyen nefret dili kanımızı donduran söylemler üretmektedir.

Cumhuriyetin kazanımlarını savunanların seslerinin kısıldığı, hukuk devletinin askıya alındığı, hukuk güvenliğinin ve özgürlüklerin önemli ölçüde yok edilmeye çalışıldığı bu kaotik ortamda üzerinde konuşamadığımız yoksulluk başını alıp gitmekte; eğitim, bilim, sanat, kültür gibi toplumu var eden ve bir arada tutan değerler hızla aşınmaktadır.

Bizler, halkın hak arama özgürlüğünün sesi; hukukun üstünlüğünün, hukuk devletinin, toplumsal barışın güvencesi avukatlar olarak varlık nedenimiz olan “laik, demokratik, sosyal hukuk devletini” her zamankinden güçlü savunmak gibi tarihi bir görevle karşı karşıyayız.

Her zamankinden daha büyük bir kararlılıkla ortak değerlerimiz etrafında buluşmak, bu olumsuzlukları savuşturmak için el ele mücadele etmek, parlak bir geleceğin kapısını aralamak zorundayız. Gün tarihin bize yüklemiş olduğu sorumluluğu yerine getirme günüdür.

Türkiye; tarihin en zor dönemini yaşarken, gündemimize başkanlık dayatmasıyla birlikte getirilen “yeni anayasa” tartışmaları vardır.

Anayasalar da yasalar gibi zaman içinde toplumun ihtiyaçlarına göre değiştirilebilir.

Nitekim Anayasamızın, **“Anayasanın değiştirilmesi, seçimlere ve halkoylamasına katılma” başlıklı 175. Maddesi bu değişikliklerin nasıl yapılacağını hükme bağlamıştır.**

Bugünlerde sıkça gündeme getirilen **“Yeni Anayasa”** ise bambaşka bir anlam ifade etmektedir.

Mevcut Anayasa’nın kaldırılarak, yeni bir Anayasa yapılması ancak **“ANAYASASIZLIK”** döneminde, kurucu iktidarların işidir.

Asli kurucu iktidar, önceden koyulmuş kurallara bağlı olmayan bir iktidardır. Devleti, siyasi rejimi, sınırları belirler. Bu da:

- Devletin yeniden kurulması,**
- Sömürgelerin bağımsızlığı,**
- Bağımsız devletlerin birleşmesi,**
- Bir devletin birden çok bağımsız devletlere ayrılması, yani yeni devlet kurulması sırasında,**
- Bir de anayasanın, devrim ve darbelerde olduğu gibi, toptan ilga edilmesinden sonra söz konusu olur.**

Bugünkü Anayasa’ya göre oluşmuş bulunan kurumların “yeni anayasa” yapabilmesi için ilk dört maddesi değiştirilemez hükümler içeren mevcut Anayasayı ilga etmesi gerekir. Bu da TBMM’nin başta kendisini feshetmesi ve tüm anayasal kurumların meşruiyetini yitirmesi anlamına gelir.

O nedenle anayasanın maddelerinin değişmesi ile anayasanın tamamının değişmesi farklı kavramlardır.

Tali iktidar, asli kurucu iktidar gibi davranamaz ve yetkileri bir anayasayı yine o anayasada öngörülmüş usullerle değiştirmekle sınırlıdır.

Tali iktidarın temelinde kurucu iktidar tarafından yapılmış olan Anayasa vardır. İktidarın varlığı bu Anayasaya dayalıdır. Yeni anayasa demek, tali iktidarın kendi meşruiyet temelini kaldırması demektir.

TBMM, Anayasadaki kurallara göre yapılan seçimler sonucunda dört yıl için yasama yetkisi almıştır, üyeleri Anayasaya bağlı kalacaklarına yemin etmiştir ve üzerine yemin ettikleri Anayasa; değiştirilemez, değiştirilmesi dahi teklif edilemez hükümler içermektedir.

Anayasa'nın 81. Maddesine göre milletvekilleri ve iktidar olan hükümetin üyeleri anayasaya bağlı kalacaklarına ilişkin yemin ederler. Anayasa kendilerine yeni bir anayasa yapma yetkisi vermemiştir. Nitekim Anayasa 6. Madde: "Hükümetler kaynağını anayasadan almayan yetkileri kullanamazlar" hükmünü taşımaktadır.

Yeni anayasa yapmak demek, yeni bir hukuk düzeni için önce mevcut anayasayı ortadan kaldırıp rejimi yıkarak bir "anayasasızlık" hali yaratmak, sonra bu boşluğu yeni bir anayasa ile doldurarak yeni bir devlet ve yeni bir rejim kurmak anlamına gelir ki, bu ancak devrim, hükümet darbesi, iç savaş gibi durumlardan sonra yapılır.

(Örneğin, 12 Eylül 1982 darbesini gerçekleştiren Millî Güvenlik Konseyinin çıkardığı 29 Haziran 1981 tarih ve 2485 sayılı Kurucu Meclis Hakkında Kanun ile yeni bir anayasa hazırlama görevi, bu Kanunla kurulması öngörülen Kurucu Meclise verilmiştir. Kurucu Meclis, 1961 Anayasasından değil, bu kanundan aldığı yetkiyle 1982 Anayasasını hazırlamıştır.)

Bütün bu anlatmaya çalıştıklarım Anayasa hukuku ile ilgili hatırlatmalardır. Türkiye'nin yeni bir Anayasaya ihtiyacı yoktur. Halkımız bunu isteyip istememe konusundaki iradesini hiç ortaya koymamaktadır. Anayasa değişikliğini gündeme taşıyan siyasilerdir. Benim görüşüme göre de, yaşadığımız bu ortamda Anayasada değişiklik yapılmasının da zamanı değildir. Ancak Anayasada mutlaka bir değişiklik yapılacaksa o zaman:

Türkiye Cumhuriyeti Devleti; insan haklarına saygılı, üniter, demokratik, laik, sosyal bir hukuk devletidir. Yürürlükteki anayasanın ilk üç maddesinde anlamını bulan Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu felsefesi aynen korunmalıdır.

Kuvvetler ayrılığı ilkesindeki dengeler tesis edilmeli, Parlamenter sistem muhafaza edilmelidir. Başkanlık veya yarı başkanlık, tamamen karşı olduğumuz, ülkemiz için yarar sağlamayacağına inandığımız bir sistemdir.

Anayasa'da yapılacak değişikliklerle yargı reformu oluşturan istişari ziyaret raporlarında da ısrarla vurgulandığı üzere:

- Adalet Bakanlığının yargı üzerindeki etkinliği giderilmelidir.
- Yargıç-savcı birlikteliğine son verilmeli, "silahların eşitliği" ilkesi yaşama geçirilmelidir.
- Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu; Hakimler Yüksek Kurulu ve Savcılar Yüksek Kurulu olarak yeniden yapılandırılmalı, yargının kurucu unsuru olan savunmanın temsilcisi avukatlar her iki kurulda da yer almalı, yürütme erkinin bir birimi olan Adalet Bakanı ve müsteşarı bu kurullarda bulunmamalıdır.
- Barolara ve savunma makamına, anayasanın yargı ile ilgili bölümünde yer verilmeli; savunmanın temsilcisi avukatların, baroların ve Türkiye Barolar Birliği'nin bağımsızlığı anayasal güvence altına alınmalıdır.

Sayın Başkanlar,

Bizler, Avukatlık Yasasının bizlere verdiği görevleri yaparken elbette kamuoyunu önemli konularda aydınlatmak zorundayız. İşte bu nedenle “yeni anayasa” tabirini kullanmamaya özen göstermeli ve “yeni anayasa” tanımıyla yapılacak olanların “anayasa değişikliği” anlamına gelmeyeceği hakkında kamuoyunu bilgilendirmeliyiz.

Saygılarımla.

Av. Berra Besler

Türkiye Barolar Birliği Başkan Yardımcısı